

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXII

Maig del 1998

N.º 86

85

Josep Carbonell i Gener i J. V. Foix. Records

Josep M. Soler i Soler

En la vida dels pobles hi ha punts lluminosos. Quan acaba un any i en fem la valoració, ens aturem en uns fets que considerem que el poden marcar, com un punt de llum. 1997, el recordaré per damunt de tot, com l'any del Centenari de Josep Carbonell i Gener. Un home de Sitges, intel·lectual, escriptor, amb afanys polítics i amb vius periodístics, que després de 1939, en no poder manifestar-se segons el seu voler, les seves idees, com el seu cor i la seva ànima volien, va endinsar-se en la història de Sitges, fecunda i interessant.

En aquest vessant anà incorporant, gota a gota, alguns dels seus pensaments polítics a través de fets i personatges que historiava. Ell, en comentar-nos-ho somreia. Era un somriure amable, sorneguer, que sabia vestir d'innocència, com aquell que no hi és. Parlar amb ell, escoltar-lo, era tota una lliçó. En les converses que periòdicament teníem, m'obria el cor, perquè també sabia que tot el que deia era escoltat amb afecte i que tot el que deia s'anava escrivint, poc a poc, dins de l'esperit del seu interlocutor.

El meu pare m'havia parlat d'ell molt bé i extensament. M'explicà els seus afers a Sitges, el seu ardor pel que feia a Occitània talment com una defensa de la cultura catalana en expansió, lligada a la seva Catalunya, que volia, com diuen "Els Segadors", rica i plena, i com Prat de la Riba amb tots els drets nacionals. I com Maragall: "El que vull, és Catalunya amunt!". Ell treballava per Catalunya tot volent guanyar Occitània. Utòpic? Impossible? Ell sempre endavant, per Catalunya tot, per Catalunya plorava.

Una vegada li vaig comentar, molt discretament, una afirmació que anys ha titllava Foix i ell de feixistes o simpatitzants del feixisme. Haig de dir que s'indignà, tant per ell com per Foix. Carbonell feia les coses en cristià. Ser cristià és un comportament, deia, un sí al Senyor. Va conviure amb sacerdots eminents de la millor teia catalana, mn. Trens, mn. Cardó, mn. Carreras etc. Creia en la Catalunya cristiana de Torres i Bages? Les primeres crítiques que Carbonell

va rebre sobre un pressuposat feixisme, mentida completa, escapen al meu coneixement. Ha estat per altres que han conviscut amb Carbonell i més tard amb Foix, que sé que no combregaren mai amb aquestes idees. Van dir que ho eren pel fet de viure de prop, com intel·lectuals, els moviments dels anys vint, el que es

feia a França i l'Itàlia, enduts per escriptors i pensadors que seduïen amb la seva paraula i les seves noves doctrines i inclinacions socials. Penso, per a mi, que no és pot classificar persones per algunes doctrines que ells en el fons no acceptaven. El que sembla és que tenien enemics, potser per enveges que ells no provocaven i tal volta ignoraven.

Vaig obrir vertadera amistat amb el senyor Carbonell i Gener, en quan sovintejà casa meua, l'Eco. El meu pare sempre el saludava amb el nom afectiu i amical de "Pepet". Tant ho deia, que un dia que va venir en un moment que el meu pare no hi era, jo, en saludar-lo, també vaig dir el mateix: "Bon dia, senyor Pepet". Ell somrigué, com abans he assenyalat -sempre tenia la mateixa característica, de bondat-, però, posant amb estimació el seu braç a la meua espatlla, digué: "Josep, que el teu pare em digui "Pepet" està bé; jo no li recrimino, tota la vida, ja de jove m'ho ha dit. Ara, tu, vols dir que no em podries dir Josep?". De seguida, encara que el meu rostre envermellís, vaig contestar-li -ell llavors ja reia-: "Sí, senyor Carbonell, té tota la raó.

Perdoni'm". Des de llavors sempre li deia així, senyor Carbonell, ja que Josep, he de confessar-hò, em costava, perquè em feia l'efecte que no em resolía el problema de la distància entre ell i jo i el degut respecte.

Va ser llavors quan començà un intercanvi de confidències, de coses viscudes, preguntes que sense embuts jo li feia per saber més del que ja sabia, comentaris sobre diverses circumstàncies, esdeveniments i diverses qüestions de tota mena que s'anaven plantejant o que sorgien espontàniament.

Quan la mort del meu pare, es féu més intensa aquesta amistat que ja seria com una mica paternal. Els consells que recordava del pare, eren ampliats pel que el senyor Carbonell suggeria o em posava al davant. Ramon Planes, Josep Carbonell i Gener, Jacint Picas, Rafael Casanova van donar-me suport per a la continuïtat de l'Eco. Ells eren la mà escrita que mancava a l'editor.

J. V. Foix, el 3 de juliol de 1921, va pronunciar una conferència al Patronat d'Acció Social Catòlica, en ocasió de constituir-se a Sitges el *Pomell de Joventut*. Va dir que "Sitges és la primera població que el seu *Pomell* s'inaugura en conferència. Si en altres llocs hi ha *Pomells*, cap d'ells ha començat per un acte d'aquesta naturalesa". Va parlar de literatura catalana, dels primers monuments clàssics, l'Oda de l'Aribau fins Maragall i el Renaixement. Foix digué "en Carner és el veritable poeta que obre el Renaixement català".

Va ser llavors quan el senyor Carbonell i Gener va incrementar la seva col·laboració duent a les pàgines de l'Eco el fruit de les seves investigacions històriques sobre la vila de Sitges, col·locades sempre en el seu context nacional i internacional, si calia. I fins i tot, m'alligonava en qüestions tècniques de compaginació. Tant era així, l'estima i fe que tenia en ell i el seu mestratge, que una tarda, quan tenia la pàgina del seu article tota compaginada i va venir a veure-la, considerà que hi havia una cosa que no li plaïa. No era gairebé res, però no em va costar gens desmuntar la pàgina i refer-la de nou. Sense cap dubte va millorar. Carbonell i jo vam mirar-nos i sense dir-nos res vam somriure, ell amb el seu somriure clàssic, d'ulls blaus.

Va ser llavors, que, a través de Carbonell i Gener, vaig tenir l'ocasió de conèixer J. V. Foix. Carbonell ja havia fet el seu llibret sobre el senyor Cassanyes. Era al mas Sant Bartomeu, una tarda de diumenge. El meu pare tenia el costum d'anar-hi quan Carbonell i la seva família venia a Sitges, i se'm va suggerir seguir aquest costum. Foix és un dels poetes que més m'ha agradat. Llegint-lo em trobo bé. De vegades ho feia junt amb Josep Carbonell. Els seus fills quasi el recitaven de memòria. Com hi gaudien! Carbonell m'explicava moltes coses de la poesia foixiana. Foix, s'ha de dir -Vinyet Panyella la nostra magnífica escriptora, que l'ha aprofundit, prou bé ho sap-, ha estat un estudiós de la nostra parla, un investigador de la poe-

sia. Foix m'explicava i em deia coses sobre la recerca de mots en molts i diferents indrets de Catalunya, de la costa i de terra endins. Tot formava part de la seva ànima. Per nosaltres això era com un preuat tresor, un dels més grans, que ell dugué a la llengua catalana. Carbonell va explicar-me la història d'aquest bellíssim estol de sonets "Sol i de dol". Vaig llegir-lo de dalt a baix. Tant em va agradar que li digué si en tenia un per a mi. Com que s'havia exhaurit l'edició, me'l proporcionà per tal -com li vaig dir- fer-me una còpia completa a màquina.

Va ser llavors, quan Carbonell va dir això de la còpia a Foix, i el primer cop que tingué l'ocasió de venir, va entrar al taller, em demanà el llibre, i m'hi feu una estimada dedicatòria: "A Josep Soler, que amb la seva tasca millora el que hom fa". Haig de dir que l'emoció m'humitejà els ulls. Foix degué agafar-me afecte, i suggerí a Carbonell i Gener, que es proposava escriure unes felicitacions de Nadal i que volia, abans d'enviar-les als seus amics, que fossin publicades a L'Eco de Sitges. No cal dir la joia que em va produir. També a Carbonell i a tots els col·laboradors. Una vegada més, doncs, el somriure còmplice de Carbonell aparegué al seu rostre quan em va lliurar el primer original. Precisament, n'hi hagué un, de plena exaltació de Catalunya, que Carbonell i jo vam llegir detingudament. Els dos vam quedar meravellats. Carbonell prou sabia de què anava. No li calia res per entendre a primera vista Foix. Eren carn i ungla. Quan vaig saludar de nou Foix a Sitges li vaig dir: "Senyor Foix, vol dir que un dia la censura no ens durà a vostè i a mi a la presó?". La resposta d'ell va ser: "Soler, volem dir que ho hauran entès?" Definitiu!

Va ser llavors que, potser, Foix em va agafar encara més afecte. En tres ocasions va obrir-me de bat a bat el seu cor. Una d'elles, va ser en tornar del mas Sant Bartomeu, i en passar pel carrer de les Tàpies -ell feu menció d'aquest carrer en un escrit el 1918-, davant mateix de la font, s'aturà, i amb posat tot seriós, va dir-me: "Soler, admiro els qui com vós teniu la fe cristiana tan arrelada, jo la busco i encara no l'he trobada. Em sento una mica agnòstic". Jo, amb sinceritat vaig dir-li: "Compte, jo procuro afermar-la tant com puc, i hi lluito. Però, escolti'm, senyor Foix, perdoni, vostè diu que no té fe? I els seus sonets de "Sol i de dol", que no diuen res? Vostè té una gran fe i sóc jo qui l'envejo".

També va explicar-me un altre dia, que una nit de Nadal va assistir a la missa del Gall al convent dels Caputxins de Sarrià -sempre hi anava- que era a prop de casa seva. Ell era força amic dels caputxins. "M'indignà veure a l'altar major de l'església un avet grandios, tot enllumenat i no cap pessebre. Quan acabà la missa, vaig entrar a la sagristia i que consti que em van sentir: "I el pessebre, què? Qui va ser qui va fer el primer pessebre?. No va ser el vostre pare

sant Francesc?”. “Sí, miri senyor Foix -van dir-me- el tenim allà en aquell racó”. “Vaja home!”.

La tercera ocasió va arribar en sortir de la Biblioteca Santiago Rusiñol, després d'una conferència que ell hi va pronunciar i que va ser en acabat de sopar. Va agafar-me i em digué si el volia acompanyar a fer un tomb per baix a mar, per airejar-se una mica, abans d'anar a dormir a l'Hotel Luna Playa, a la platja de sant Sebastià, on darrerament ja se li guardava una habitació, com ell desitjava, davant del mar. No faltaria més! Vam baixar per les escales grans de la Punta. Abans però vam deturar-nos un instant per contemplar el panorama de nit de la nostra platja. Un cop a baix, anant parlant de diversos punts del que havia dit, tot d'una es deturà, com l'altra ocasió, i em digué molt seriosament: “Soler, després de santa Teresa, vinc jo”. Vaig quedar astorat d'aquesta afirmació, arribada després d'alliçonar-me sobre la poesia i el misticisme. No vaig saber que dir-li. Ben mirat jo no era prou per dir alguna cosa que coordinés bé. Però en el meu interior va venir-me el record de més d'un sonet de “Sol i de dol” -altra vegada- on, en més d'un, hi ha un doll de misticisme que sedueix, i que se t'emporta. I així li vaig dir, més o menys. Ell estava seriós i pensatiu. Sabia que davant seu hi havia una persona que el comprenia, l'estimava i que rubricava la certesa de les seves paraules amb tota la discreció del món -fins ara, que ho he dit-. No cal dir que l'endemà mateix el senyor Carbonell n'era assabentat. Prou que en vaig tenir cura jo mateix. Quasi a cau d'orella, però. Ell per tota resposta dibuixà un somriure tan significatiu com sempre, pensament afectuós vers el seu entranyable amic, un acord total, sincer.

Foix, que havia freqüentat Sitges els anys vint, va pronunciar una conferència quan els Pomells de Joventut van iniciar les seves tasques, i altra vegada als anys cinquanta al Retiro. Una de les coses que més li plaïa quan venia era passar la tarda a la terrassa del Bar Roy. “Allà m'hi passo una bona estona, fins cap al tard. M'agrada veure els vianants de totes les races i llengües”. Ben segur que en prenia nota.

He de tornar al senyor Carbonell i Gener, no faltaria més. Aquest escrit, aquestes manifestacions que faig vull que siguin la meua aportació, a més de tot el que s'ha dit i esdevingut, en el seu centenari. Una aportació senzilla, escrita amb el cor, de pressa, calenta, sense deixar-la refredar gens. Estic segur que ell ho agrairà des d'on sigui, encara que per la seva fe tan arrelada endevino on pot ser. Amb l'avantatge o desavantatge que ara no em podrà corregir res, tant que m'agradava.

Una aportació, la més petita de totes potser, ja que s'esdevé quan l'arbre ja s'ha fet gran, i en queda als seus peus una minúscula floració, que pot ser arrancada per qualsevolga, sobretot pel pagès si se n'adonna. I aquesta aportació, em condueix a l'edició dels

seus llibres.

Encara que jo ja fos una mica destre a editar llibres, al senyor Carbonell i Gener no li podia pas negar res. Ell, però, va presentar la qüestió d'una manera planera i tan simple, que em posà les coses fàcils. D'antuvi em lliurà dos llibres, a més dels Sants Evangelis en llengua d'Oc. Els llibres eren dues traduccions seves del francès. Un duia el títol “Lleó XIII” de l'autor Fernand Hayward, i l'altre era “Avatar” de Teòfil Gautier. Ambdues obres són dues meravelles. “Lleó XIII” el tinc sempre a mà. És el papa de l'encíclica que proclama la doctrina social de l'Església. Després que vam dir que li faríem el llibre, s'interessà per la casa on havia de comprar el paper. N'hi vaig indicar una, amb la qual ens vam posar en contacte i amb la qual nosaltres treballàvem d'anys. Va resultar que el gerent pertanyia a la Lliga de la Mare de Déu de Montserrat, de mn. Antoni Batlle, familiar de Carbonell i Gener, el senyor Nogués. No cal dir que tot va ser arranjat com el senyor Carbonell desitjava. La casa subministrava el paper quan ens era necessari. El llibre el fèiem a plecs. Cada impressió un o dos plecs. I anar fent. De mica en mica, però amb poques pauses. Després vam quedar d'acord amb els linotipistes, els mateixos que ens feien la composició del setmanari. Així que vam començar a posar fil a l'agulla. Tot va rodar bé. Fet poc a poc, ens anava bé, perquè el preu no pujava mai excessivament. Això també interessava al senyor Carbonell. La correcció i la impressió eren tot un poema. Tenia molt d'idealista, com era el tarannà carbonellenc. Jo també gaudia amb coses impensables i surrealistes... Primer corregia ell mateix. Després el que tant enyorem, en Jacint Picas, i el darrer era jo. De totes maneres encara hi donava altre cop d'ull quan posàvem les pàgines a la màquina. Aquí sí que més d'una vegada la vam ballar si sortia una errada que cap de nosaltres no se n'havia adonat. Això sí que ens produïa una mica de trasbals. Talla el plom per aquí, talla'l per allà, i enganxa'l de forma que no es vegi res d'anormal. Haig de dir que les mans, en més d'una ocasió es tornaven de plata, que diuen... Vaja! La impressió, sempre duta a terme davant del mateix senyor Carbonell, era del tot acurada. Bé, fèiem tot el possible. Ocorria l'ensurt, no sempre, d'una brossa que tapava una lletra en ple funcionament de la màquina d'imprimir. Es parava i s'embrossava. Rafa Delgado, que era el maquinista, era molt estimat del senyor Carbonell. Ell era qui havia d'anar en compte que la impressió sortís neta, impol·luta, i atendre a més, les indicacions del senyor Carbonell. El que a tots ens agradava era que el senyor Carbonell es trobés com a casa, i ho aconseguírem. Ell ho sabia. Si el meu pare hi hagués estat hauria fet el mateix, o millor. Puc dir que tot la impressió era com un homenatge al senyor Carbonell, a la història de Sitges. D'altra manera un taller modest com el

de casa no podia emprendre amb èxit aquest treball. Vull recordar, ara que hi som, que un dia a les vuit del vespre, quan encara no s'havia acabat una impressió del plec, Rafa no es pogué quedar i va deixar-me a mi per a fer-ho. Èrem el senyor Carbonell i jo, però en aquell instant vingué Jacint Picas, principal corrector dels llibres carbonellencs, que em venia a lliurar la seva col·laboració setmanal. En Picas va obtenir el títol de professor de català en temps que el general Franco manava a Espanya, i va fer-ho d'una manera més que amagada. Tant en Picas com jo no podíem comprendre que s'hagués d'anar així.

Va ser llavors quan se m'acudí un clam sorollós, potser també una mica surrealista... -no sé si és aquesta la paraula-, però vaig parar la màquina i vaig dir amb veu alta i forta, més o menys: "Senyors Carbonell i Picas, si voleu faig venir en Foix i plantaré aquí tres o quatre tendes pel Sitges Gran". Carbonell, que llavors estava per la feina replicà: "Escolta, Soler, no ens vingui's ara amb romanços i engegai la màquina que si no em faràs perdre el tren de les nou". En Picas, que maco, com reia! Això s'ha acabat. Ni Carbonell, ni Foix, ni Picas, només jo que encara m'aguanto, enyorant els amics i recolzant-me en els que ara m'envolten.

En les hores llargues de la impressió dels llibres del senyor Carbonell, hi havia moments, també llargs de silenci. Al meu record, de vegades, em

venien a la memòria alguns dels advertiments que em feien, tant el meu pare com l'oncle Ramon. Un dels que més em quedà era aquest del silenci, ells sempre em deien que el taller d'arts gràfiques ha de ser com un temple del silenci, ja que l'imprès, la feina que s'hi

fa és de molta responsabilitat i molt delicada. El silenci ve a ser com una "eina" més de treball. Més d'una vegada el senyor Carbonell trencava amb veu baixeta aquest silenci, sense fer malbé res del que es coïa, per a dir-me: "Josep, sembla que la màquina em parli...". És veritat, el sorolllet d'aquest munt de ferros tan intel·ligentment ben posats semblava que ens diguessin alguna cosa. L'errada que no havíem vist, la brossa en un ull de la lletra, la bondat de l'edició. O enfument-se de que fossim els dos sols allà drets contemplant el va-i-ve de la platina, etc. o quelcom de més contingut filosòfic...

Però ací tenim els llibres, el d'en Cassanyes, "Siete ensayos de historia suburense", "Sitges la Reial", "Don Josep Bonaventura Falç i el context històric de la seva època", tots fets amb il·lusió, amb simpatia, i en certa manera uns records una mica pintorescos per les anècdotes viscudes i pels equilibris que s'havien de fer, passant-nos-ho bé.

Vull remarcar que sols he escrit el que he viscut personalment, sense afegir-hi res més, i algun record que m'ha vingut a la memòria. Ben segur que m'he deixat alguna cosa. Però ves, què hi farem!

Josep Carbonell i Gener i l'Amic de les Arts

David Jou i Andreu *

En el transcurs d'aquest any s'ha parlat tant i s'ha escrit tant sobre en Josep Carbonell i Gener, que poques coses podríem afegir, en aquesta ocasió, que no s'hagin posat ja de manifest.

En Josep Carbonell i Gener va néixer a Sitges, un dia del mes de març del 1897, al carrer de les Parellades, entre el correló de Can Falç i el carrer de

Sant Pau. El seu pare, Bartomeu, o *Bartolo*, Carbonell i Batlle, comerciant, havia passat prop de trenta anys a Cuba on es dedicà a la representació de diverses cases comercials sitgetanes establertes a la Gran Antilla. Era d'una activitat extraordinària i diu que molts cubans el coneixien amb el sobrenom de "*Bulla bulla*" expressant amb aquest terme el seu

* Aquest escrit de David Jou i el següent d'Ignasi Mª Muntaner són el text de la presentació feta al 20 de desembre del 1997 al local del Grup d'Estudis Sitgetans de la publicació en llibre de l'obra de Josep Carbonell i Gener "Afany i desenfoc de cosa pública".

característic dinamisme. Amb aquestes circumstàncies i, amb motiu de la seva professió, va recórrer l'illa de cap a cap i la va conèixer pam a pam. A més, durant aquells anys, va realitzar tretze viatges a través de l'Atlàntic i "La Lluanera de Nova York" donà constància, en diverses ocasions, del seu pas per aquella famosa ciutat. Les seves passions eren la lectura i la conversa. Cap el 1880 es retirà i tornà a Sitges i, tal com correspon al típic "americano", es casà amb la seva neboda Maria del Vinyet Gené i Carbonell, es convertí en colliter i va dedicar-se a l'elaboració i comercialització de moscatell i malvasia. Fou soci fundador del Retiro, regidor de l'ajuntament de Miquel Ribas, delegat per a Sitges a les Bases de Manresa i secretari de la Unió Catalanista, també havia col·laborat a l'Eco de Sitges amb els seus escrits, en els quals recordava alguna de les seves vivències en terres americanes.

De menut havia anat a l'escola del senyor Caballero, al carrer Jesús, entre els seus condeixebles es comptava el que més tard seria el doctor Robert, i probablement Artur Cuyàs i Armengol, el fundador de la "Lluanera de Nova York". El senyor Caballero, mestre de primeres lletres, era de Tarragona i deuria arribar a Sitges molt jove, perquè l'any 1848, quan tenia 23 anys, es casà amb la sitgetana Fructuosa Romeu i Cassanyes. Anys després fou elegit regidor de l'ajuntament, coincidint amb uns companys de consistori d'idees tal vegada poc concordants amb les seves. Aquest fet donà lloc a alguns contratemps i discòrdies. El senyor Caballero, per tal de justificar i aclarir els seus plantejaments, va creure oportú recórrer a les pàgines del "Diario de Villanueva" i, sota el pseudònim de "Fray Gregorio", intentà expressar, de la millor manera possible, els seus dubtes sobre la capacitat dels seus companys de govern municipal. Per ser breu, el senyor Caballero va dimitir dels seus càrrecs de l'ajuntament i marxà amb tota la seva família a Isla Cristina, on el seu cunyat, Cristòfol Romeu i Cassanyes, era comerciant de pesca salada, alcalde d'aquella població i persona molt considerada. Des d'Isla Cristina el senyor Caballero continuà amb les seves col·laboracions al "Diario de Villanueva", esporàdiques, però, a partir de llavors, tan sols al·lusives a la vida quotidiana d'aquella població andalusa. Anys després tornà a Sitges, a dirigir la seva escola, però finalment es traslladà a Tarragona on acabà els seus dies com a director del "Diario de Tarragona".

A casa meua, en Josep Carbonell i Gener, era un personatge molt familiar. Per una part, la meua mare havia nascut amb pocs dies de diferència d'en Carbonell, a l'Hort de Can Falç, i per tant, de menuts foren veïns. Per part del meu pare, és lògic deduir

que si Carbonell i Gener va promoure l'"Amic de les Arts", fos també amic dels artistes i així, en les pàgines d'aquella revista es troben diversos escrits i gravats relatius a l'obra d'en Pere Jou. Les seves visites a casa no eren estranyes i recordo, en una d'elles, la seva tasca de divulgar la revista "Oc" de la qual ell era col·laborador, per més que jo en aquell temps no entenien res de revistes. La meua mare, i molts dels amics coetanis d'en Carbonell, el coneixien amb el nom de *Pepet Gené*.

La primera escola d'en Josep Carbonell fou la dels Maristes, instal·lats a l'antiga casa de don Manuel Vidal i Quadres a la platja de Sant Sebastià. Hi ha l'opinió que els Maristes, que havien vingut de França, oferien un ensenyament modern, en la forma i en el fons, que proporcionaren als seus alumnes el coneixement entre moltes altres coses, dels grans mestres de la literatura francesa, circumstàncies que influïren positivament en la formació de Carbonell i Gener, formació que va complementar-se amb el tracte de Rusiñol, Utrillo i Cassanyes. Als divuit anys començà a treballar a Barcelona, cosa que li va permetre relacionar-se amb el món de l'art i la literatura, relació que és reafirmà amb la Festa de la Poesia celebrada al Retiro l'any 1918, i organitzada per Miquel Utrillo, Joan R. Benaprès i Lluís de Dalmau entre d'altres. En aquella ocasió Carbonell i Gener tenia vint-i-un anys i actuà de secretari.

Per aquells dies, ja rodava per Sitges Francesc Armengol, creador de la urbanització de Terramar, el passeig Marítim, i poeta al mateix temps. Amb aquest motiu, Armengol encarregà a Josep Carbonell la direcció d'un Butlletí que s'anomenaria "Terramar", en el qual si bé es tractava principalment d'art i lletres, s'exposaven també els projectes del que seria la primera urbanització residencial de Catalunya. La seva publicació, quinzenal, s'inicià el mes de juliol del 1919. Hi havia col·laboracions de Salvat-Papasseit, J. V. Foix, Carner, Marià Manent, Surinyach, Junoy, etc. "Terramar" finalitzà el 1920. El mes de gener del 1921, Josep Carbonell i J.V. Foix fundaren i dirigiren la revista "Monitor", dedicada a l'art, política i literatura. Els principals col·laboradors, a més de Carbonell i Foix foren Marià Manent, Joan Estelrich, J. F. Ràfols, Tomàs Garcés, Josep Maria Junoy, Trinitat Catasús, Lluís Montanyà etc.. La política que propugnaven Carbonell i Foix es resumia en la divisa que encapçalava la primera pàgina del periòdic: "Catalunya. Amb ella i per ella a ultrança". El mes de gener del 1923 sortí l'últim número. Segons paraules de Ramon Planes el millor que féu Carbonell, el que més va estimar, fou "Monitor".

Aquestes primeres publicacions però, serviren

com una mena d'assaig per a portar a terme l'obra per excel·lència de Carbonell i Gener que seria "L'Amic de les Arts", que es va publicar a Sitges. El primer número de la revista "L'Amic de les Arts", que es subtitulava *Gasetta de Sitges*, fundada i dirigida per Carbonell, va veure la llum el mes d'abril del 1926 i en aquell moment, amb el títol de la nova revista, el número de publicacions periòdiques que s'editaven simultàniament a la vila arribava a cinc, un fet insòlit en una població que tot just tenia quatre mil vuit-cents habitants i en una època en la qual les subvencions oficials eren inimaginables i absolutament desconegudes. Des del primer moment, "L'Amic de les Arts" tingué una gran acollida, si bé els primers números tingueren un caire més aviat localista, esdevingué aviat una de les millors revistes peninsulars d'avantguarda en el sentit més ampli de la paraula. Acol·lí "les tendències que representessin una aportació a l'estètica moderna", expressionisme, cubisme, etc. En aquest aspecte, hi contribuïren, a més de Carbonell, J. V. Foix, Sebastià Gasch, Lluís Montanyà, Magí Albert Cassanyes i altres com Emerència Roig i Raventós, Domènec Forment, Salvador Soler amb col·laboracions de Garcia Lorca i Dalí, il·lustrades per Joaquim Sunyer, Sisquella, Obiols, Canyelles, Artur Carbonell, Dalí, etc. Ramon Planes era secretari de redacció.

Josep Carbonell, a més de dirigir la revista de la qual parlem, fou, simultàniament, administrador del Santuari del Vinyet junt amb Joan Àrias i va proposar la restauració de l'antiga imatge de la Mare de Déu, que descriu i justifica en les seves pàgines, i coincidint amb el segon centenari de la construcció del santuari, projectà una profunda restauració de l'edifici a càrrec de l'arquitecte J. F. Ràfols, que realitzà els plànols que foren publicats en el propi "Amic de les Arts" l'any 1927, projecte que finalment no es portà a terme.

"L'Amic de les Arts" donà a conèixer aportacions de joves artistes, desconeguts en aquells moments, i va donar suport, entre d'altres, a l'obra de Joan Miró

i de Salvador Dalí, que hi van col·laborar en alguns números, com ho va fer Artur Carbonell. Fou una revista destacadíssima en el seu temps. Segons explica Ramon Planes, "la revista deixà de publicar-se a principis de l'any 1929, perquè dintre l'equip de redacció s'hi formaren dos partits. D'una banda Carbonell-Foix i Cassanyes, a qui no espantava res però que estaven pel que Junoy en diria el *gran art local*. De l'altra Dalí-Montanyà-Gasch, que van esbotzar-ho tot, que insulten Guimerà i tot el que se'ls hi enfronti".

Segons el mateix Ramon Planes, es pot afirmar l'enorme interès que té "L'Amic de les Arts". Cap persona dedicada a l'art i a la literatura del nostre país, i en un temps determinat, no podrà deixar de consultar la col·lecció de "L'Amic". Així ho escrivia l'any 1980, el que fou secretari de redacció. Efectivament, deu anys més tard, l'editorial AUSA dirigida per Albert Estrada-Vilarasa, així mateix ho devia creure en publicar, en edició facsímil, la col·lecció dels 31 números de "L'Amic de les Arts", seixanta anys després que deixés de publicar-se. Un verdader homenatge a Josep Carbonell i Gener.

En Carbonell va morir el mes de juliol de 1979 i Salvador Soler i Forment, antic company de Carbonell, el despedia amb aquests versos que resumeixen ben bé la seva obra:

*El teu nom s'estén per totes parts
capdavanter d'Història sitgetana
impulsador de "L'Amic de les Arts"
i de l'acció cristiana i occitana.*

El Grup d'Estudis Sitgetans, en aquesta ocasió del centenari del naixement de Carbonell i Gener, ha volgut honorar al seu soci fundador editant un dels seus últims treballs d'investigació sobre la història sitgetana, publicats en el setmanari de L'"Eco" entre els anys 1973 i 78 i que ara es recullen en el volum número 24 de la seva col·lecció, sota el títol d'"Afany i desencís de cosa pública", que avui tenim la satisfacció de presentar-vos aquí.

"AFANYS I DESENCÍS DE COSA PÚBLICA" **de Josep Carbonell i Gener (I)**

Ignasi Mª Muntaner

En certa ocasió, en Josep Carbonell i Gener em va explicar com s'havia decidit a començar la seva

tasca, prolongada durant més de vint anys, d'anar refent, pas a pas i gairebé cronològicament, la histò-

ria de la vila de Sitges.

En Carbonell havia mantingut una activa i variada activitat cultural abans de la guerra civil. Havia dirigit les revistes *Terramar*, *Monitor* i *L'Amic de les Arts*, s'havia relacionat amb els moviments d'avantguarda, de manera especial amb l'efímera etapa del surrealisme català, havia dirigit i subvencionat, amb l'ajuda de diverses persones i entitats catalanes, els esforços de Lloís Alibert per convertir l'occità una llengua normal i codificada, i havia participat, també, en moltes altres empreses, menors però no menys interessants. I, quan, acabada la guerra, va tornar del seu exili francès, o potser seria millor dir, occità, es va trobar amb una Catalunya convertida en un desert cultural, on tota actuació mínimament relacionada amb les activitats de la preguerra era impedida ràpidament i sense contemplacions. I ell, recordant altres temps millors, no va voler-se resignar a restar inactiu, i decidí anar fent petites tasques, petits treballs, que li permetessin seguir mantenint un mínim de dignitat intel·lectual.

I allò que en Carbonell tenia més a l'abast, més a prop de casa, eren els arxius locals i la investigació de la història de Sitges. Així podria continuar l'obra, estimable però esquemàtica, de Llopis i Bofill en el seu "Assaig d'història de Sitges". En el principi de la seva investigació va anar publicant a l'Eco de Sitges, en castellà, com manava l'"autoridad competente", articles sobre diferents punts d'història sitgetana, articles que l'any 1961 va reunir en un llibre, els "Siete ensayos de historia suburense". Després, també a l'Eco, però sempre amb la intenció de fer-ne un llibre, van aparèixer els treballs "Sitges la Reial" i "Don Josep Bonaventura Falç i el context històric de la seva època", "Les Índies horitzó nou", i de 1973 a 1978 "Afanys i desencís de cosa pública". El Grup d'Estudis Sitgetans ha anat publicant en llibre els estudis que en Carbonell no havia pogut editar: l'"Esquema històric dels sis anys napoleònics a Sitges", i "Les Índies horitzó nou". L'últim treball d'en Carbonell no editat era el ja esmentat "Afanys i desencís de cosa pública", i el centenari del seu naixement ens ha estimulat a complir amb aquest deute que encara teníem vers el que fou un dels nostres socis fundadors. Aquest és, doncs, el llibre que teniu entre les mans.

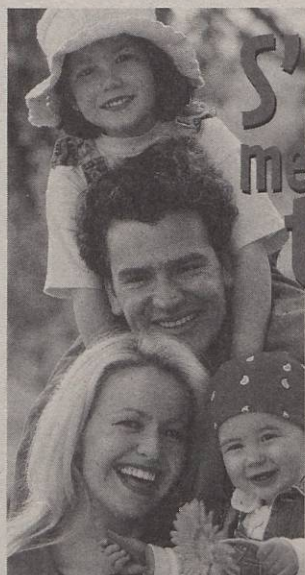
Seguint el costum de Carbonell i Gener, l'original va sortir per capítols a l'Eco. El primer capítol és del 24 d'agost del 1973, data assenyalada, festa de sant Bartomeu, i l'últim del 8 d'abril del 1978. En "Afanys i desencís" hi ha la transcripció, comentada i ampliada per en Carbonell, d'una mena de memòries justificatives que el sitgetà Lluís Soler i Segarra

va escriure cap el final de la seva vida per explicar la seva actuació política, tant a Madrid, a on va anar comissionat per la vila, com a Sitges mateix. Aquest al·legat, que en Carbonell anomena "Memòries", és actualment a l'Arxiu Històric de Sitges, a la caixa dedicada a Lluís Soler Segarra, i el seu autor devia tenir una gran estima d'aquestes memòries perquè en va fer diverses versions: un esborrany parcial, una versió curta, de 96 pàgines, i una altra de més llarga de 170 pàgines, a part d'altres diversos fragments dispersos.

En Carbonell i Gener va copiar a màquina la versió més llarga, afegint-hi trossos de la més curta quan la versió més extensa era defectuosa o hi faltaven pàgines. En aquesta còpia a màquina, que comprèn set quaderns de mida foli, hi va anar intercalant de tant en tant, de la seva pròpia collita i entre claudàtors, dates o frases per fer-la més comprensible. Aquest text, al qual Carbonell va afegir comentaris, dades i textos pertanyents a altres documents d'en Lluís Soler, és el que va anar apareixent a l'Eco amb el títol d'"Afanys i desencís de cosa pública" i el subtítol de "La vida municipal segons les memòries de Lluís Soler i Segarra".

Lluís Soler i Segarra és, doncs, el protagonista de l'obra. Lluís Soler va néixer a Sitges l'any 1738, fill i nét de mariners. Als 27 anys es va casar amb Emerenciana Puig i va viure al carrer d'en Tacó, fent de negociant dedicat a gestionar transports marítims. El matrimoni no va tenir fills. Fou un home de lectura, com ho mostren les al·lusions que fa a personatges i fets de l'antiguitat clàssica. El 1778, amb 40 anys, fou regidor a l'ajuntament de Sitges i va arribar a regidor degà. El 1798 va acceptar anar a Madrid per intentar resoldre de manera favorable per a la vila un d'aquells periòdics revifaments de les lluites entre Sitges i la Pia Almoïna, per mitjà de les quals Sitges intentava escapolir-se del domini de la Pia Almoïna i aquesta s'esforçava a mantenir Sitges sota la seva autoritat. La seva estada a Madrid va durar dos anys, i el 1800 va tornar a casa, deixant el problema només parcialment resolt. En els anys següents va tenir diferents càrrecs, i Carbonell i Gener suposa que quan hi hagué la reacció absolutista del 1814, va ser represaliat i hagué d'abandonar el poble. És en aquest període d'exili quan degué morir la seva dona, Emerenciana Puig, i degué escriure les seves "Memòries". El 1819, amb 81 anys, es va tornar a casar, ara amb Maria Muntaner, viuda. Durant el trienni liberal va tornar a l'ajuntament com a síndic i va morir l'any 1826. Tenia 88 anys. És enterrat al cementiri de Sitges.

(Continuarà)

**S'ho
mereixen
tot**

Estudis per als fills

Reformes a la Llar

Vacances diferents

Electrodomèstics, Cotxe nou

Mobiliari, Viatges, Màsters,

Celebracions especials

i tot el que desitgis...

C R E D I - F O R Ç A

PRÉSTEC PERSONAL DE CAIXA PENEDÈS

Interès nominal *

6'90%
...i no paguis de més!

El Credi-Força és un producte fet a mida
i creat perquè no paguis ni una pesseta de més.
Dit i fet, vine a qualsevol oficina de Caixa Penedès
i tindràs, a l'instant, el millor préstec del mercat.
Perquè els teus s'ho mereixen tot!

Caixa Penedès

* Interès nominal 6'90%. Exemple per 1.000.000 de pts. a 6 anys quota mensual de 17.001 pts., TAE 7,77 % amb comissió d'obertura.